

Nr 389.

Av herr **Löfroth m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 24, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet, m. m.*

I proposition nr 24 med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 329) om inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet m. m. behandlas bl. a. frågan om förenkling av kontrollförfarandet i vissa fall (s. 26—35). Av propositionen (s. 10) framgår, att lantbruksstyrelsen den 13 juli 1949 framlagt vissa förslag i ämnet. Sålunda borde enligt lantbruksstyrelsens mening, när fråga vore om komplettering av fastighet med jordbruk och förvärvet föranledde lantmåteriförrättning, lantbruksnämndens tillstånd kunna ersättas med ett av förrättningslantmätaren utfärdat intyg, att det ej föreläge sådant fall, som avses i 3 § 1 stycket jordförvärvslagen och att förvärvet ej heller skett huvudsakligen för kapitalplacering.

Vid remissbehandlingen av den departementspromemoria, som ligger till grund för propositionen, har flertalet myndigheter tillstyrkt lantbruksstyrelsens förslag. Lantmåteristyrelsen har exempelvis på ett övertygande sätt visat, att några risker knappast kunna vara förenade med den föreslagna förenklingen. Däremot skulle åtskilliga fördelar vinnas, bl. a. besparing av arbetskraft och kostnader för både lantmåteriet och lantbruksnämnderna samt snabbare handläggning av ärendena ur allmänhetens synpunkt (se prop. s. 30—32). — Departementschefen har emellertid förklarat sig icke beredd att tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag i nu ifrågakommande del.

Det må först erinras om att riksdagen under senare år haft anledning syssla med arbetsbalansen inom lantmåteriväsendet vid flera tillfällen, senast vid behandlingen av de anmärkningar, som riksdagens 1948 församlade revisorer framställde i detta avseende. I sitt yttrande över anmärkningarna rekommenderade lantmåteristyrelsen vissa förenklingar i den tillkrånglade fastighetsbildningsproceduren. Ett första led i dessa förenklingar borde vara att beslutanderätten i fastighetsbildningsfrågor koncentrerades helt till jorddelningsmyndigheterna och att härvid förutsattes att dessa, innan beslut träffades i tveksamma eller särskilt komplicerade fall, samrådde med de statliga organ, som hade intresse av dessa frågor. I statsutskottets utlåtande nr 143/1949, som av riksdagen godkänkts, uttalades att vad lantmåteristyrelsen anfört enligt utskottets mening vore förtjänt av det största beaktande. —

Denna princip låg även till grund för propositionen nr 177/1950 angående ändring i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet m. m. I nämnda proposition uttalade sålunda chefen för justitiedepartementet (s. 63), att en varaktig förbättring av den komplicerade fastighetsbildningsproceduren icke torde kunna ernås utan att beslutanderätten i dessa frågor så långt görligt koncentrerades till fastighetsbildningsmyndigheterna.

Under sådan förhållanden synes det knappast lämpligt, att man i den nu föreliggande propositionen om ändringar i jordförvärvslagen tar avstånd från ett av de båda närmast ansvariga myndigheterna framfört förslag om förenkling. Riksdagen har ju givit sin mening till känna att det här gäller ett område, där förenklingar ansetts önskvärda och nödvändiga. Det har av lantmäteristyrelsen visats, att förenklingen icke medför några sakliga risker, men att behandlingen av ett tusental ärenden per år i lantmäteriorganisationen genom förslaget skulle väsentligt förenklas och förbilligas. Initiativ från myndigheter att förenkla den statliga verksamheten för att härigenom bereda befattningshavarna ökad tid för konstruktiva uppgifter böra så långt möjligt beaktas.

Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att den bristande samordningen mellan jordförvärvslagen och jorddelningslagen vållar ständiga svårigheter i tillämpningen. Som bekant äro jordförvärsärenden administrativa mål; beslut av lantbruksnämnd kan överklagas till lantbruksstyrelsen och avgöras i sista hand av Kungl. Maj:t i jordbruksdepartementet. Jorddelningsmålen däremot handläggas i judiciell ordning, d. v. s. av ägodelningsrätt, hovrätt och högsta domstolen. Svårigheterna ha sin grund däri, att bestämmelserna i de två lagarna delvis täcka varandra. I stort sett samma fråga prövas därför i dessa fall först av den ena myndigheten (lantbruksnämnden, vars beslut kan överklagas till Kungl. Maj:t) och sedan av den andra (lantmätaren, vars beslut via ägodelningsrätt och hovrätt kan överklagas till högsta domstolen). Därvid kan det även inträffa att myndigheterna å ömse sidor komma till olika resultat, till stort förfång icke minst för allmänheten. Betydligt mera tillfredsställande skulle vara, att prövningen av fastighetsbildningsfrågan koncentrerades till jorddelningsmyndigheterna och prövningen av sökandens personliga kvalifikationer och avsikter med förvärvet — om någon sådan prövning bedömdes erforderlig — hänsköts till lantbruksnämnden. Det bör särskilt understrykas, att ingen risk föreligger att den materiella prövningen vid en sådan ordning skulle bli för lättvindig. Jorddelningslagens materiella bestämmelser i 19 kap. äro nämligen mera detaljerade och för övrigt i vissa avseenden även mera fullständiga än motsvarande bestämmelser i jordförvärvslagen. Härtill kommer, att lantbruksnämnden genom förrättningsmannen eller överlantmätaren enligt särskilda bestämmelser alltid inkopplas på prövningen av sådana jorddelningsärenden, som nämnden kan ha intresse av i sin verksamhet för jordbrukets rationalisering. — Nuvarande ordning på detta område synes sålunda med all rätt av lantmäteristyrelsen ha betecknats såsom ett ur förvaltningssynpunkt oformligt dubbelarbete.

Det har i flera sammanhang omvitnats, att det råder ett mycket nära samarbete mellan lantmäterimyndigheterna och lantbruksnämnderna i fastighetsbildningsärenden. Detta samarbete grundas på direkta instruktionsföreskrifter och vilar i övrigt på förståelse för varandras arbetsuppgifter. Man kan sålunda utan vidare förutsätta att lantmätarna, om lantbruksstyrelsens förenklingsförslag genomföres, hänskjuta till lantbruksnämnderna alla sådana fall, som kunna ha intresse för nämnderna. Följes lantbruksstyrelsens förslag vinnes även den mycket betydande fördelen, att nämnden alltid kan grunda sitt ställningstagande på en på platsen verkställd grundlig utredning. För lantbruksstyrelsens förslag talar även den omständigheten, att ett av lantbruksnämnden meddelat förvärvstillstånd uppenbarligen icke — såsom lagrådet i annat sammanhang påpekat (ifrågavarande prop. s. 63) — kan vara bindande för prövningen av fastighetsbildningsärendet.

Departementschefen har ansett, att kompletteringsförvärven skulle innebära särskilt vanskliga bedömningar av jordpolitisk synpunkt. Sålunda beröres i detta sammanhang bl. a. jordpolitikens syn på de s. k. latifundiebildningarna. Emellertid äro kompletteringsavstyckningarna regelmässigt relativt obetydliga till sin omfattning.

Med anledning av det anförda hemställas,

att riksdagen måtte besluta, att när fråga är om komplettering av jordbruksfastighet och förvärvet föranleder lantmäteriförrättning, tillstånd av lantbruksnämnden må ersättas med ett av förrättningslantmätaren avgivet intyg, att det ej föreligger sådant fall som avses i 3 § första stycket jordförvärvslagen och att förvärvet ej heller skett huvudsakligen för kapitalplacering, samt att vederbörande utskott erhåller i uppdrag att utforma erforderlig lagtext.

Stockholm den 1 februari 1951.

John G. Löfroth.

Sam B. Norup.

Hj. Åhman.

Carl Östlund.

Wald. Svensson.
